

Fafo Østforums seminar 18. mars 2013 kl. 13.00-15.00
Allmenngjøring skips- og verftsindustrien - Høyesterettssaken.
Kommentar ved Liv Christiansen, Fellesforbundet

Hei alle sammen.

På vegne av forbundet takker jeg for invitasjonen til dette seminaret for å redegjøre for forbundets og mine synspunkter i saken som NHO og Norsk Industri har kjørt i alle rettsinstanser mot staten på vegne av 8 verft.

Jeg er skuffet over at ikke Norsk Industri er her for å redegjøre for sine synspunkter.

(Etter at arbeidsgiverne tapte i Tingretten, har også saken vært en tur i EFTA domstolen og det forelå en rådgivende uttalelse derfra. Grunnen er som kjent at de nevnte var uenige i Tariffnemndas vedtak av 6. oktober 2008 om omfanget av allmenngjøring av deler av Verkstedsoverenskomsten for skips- og verftsindustrien.??)

Jeg må ha lov å si at da vi mottok Høyesteretts dom i denne saken tirsdag 5. mars, så løftet taket seg av glede i LO og Fellesforbundet. Dagen vil for min del være en viktig merkedag i mitt virke som tillitsvalgt gjennom mange år, og ikke minst gir den oss som har jobbet med denne saken gjennom flere år belønning for strevet.

Vi fikk da den endelige bekreftelsen på at våre standpunkt i denne saken var riktige og at allmenngjøringsloven står fjellstøtt. Alle forsøk på å undergrave deler av loven er slått tilbake i alle rettsinstanser.

Dommen viser oss klart at vi har et stort handlingsrom innenfor EØS. Vi kan selv bidra og jobbe for å styrke arbeidstakernes rettigheter og føre kampen mot sosial dumping med hjemmel i loven. Dommen viser oss også at allmenngjøringsinstituttet er et effektivt virkemiddel i seg selv, for å bekjempe sosial dumping.

Når det er sagt vil jeg også gjerne få sagt at allmenngjøring av tariffavtaler ikke er/var førstevalget for Fellesforbundet. Vi ville helst ha unngått det, men så oss nødt til å begjære allmenngjøring fordi arbeidsgiverne var lite samarbeidsvillige i å finne løsninger avtaleveien samtidig som sosial dumping økte faretruende innenfor skips- og verftsindustrien.

Forbundet har prioritert å arbeide aktivt for å bekjempe sosial dumping, og brukt store ressurser i den sammenheng.

Vi fikk nye gode innleiebestemmelser i overenskomsten (bla innsynsretten) ved tariffoppgjørene etter EU-utvidelsen 2004, men det var ikke nok så lenge vi ikke kunne bli enige med arbeidsgiversida om nivået for lønns- og arbeidsvilkår for de innleide utenlandske arbeidstakerne.

Vi fikk gjennomslag for å allmenngjøre deler av Verkstedsoverenskomsten, men arbeidsgiversida har vært uenige i omfanget av allmenngjøringen hele tiden.

Striden har stått om innleide utenlandske arbeidstakere på norske verft hadde rett på å få dekket reise, kost og losji, samt 20 % tillegg til minstelønn for reiseopphold hvor overnatting utenfor hjemmet var nødvendig.

Arbeidstid, overtidstillegg var også en del av saken, men ikke like omstridt slik jeg oppfatter det. Begrunnelsen for å allmenngjøre tariffavtalens arbeidstid og ikke lovens var at avtaledekningen er svært høy innenfor skips- og verftsindustrien. Efta domstolen sa også at forskriftens bestemmelse om arbeidstid er en naturlig tolking så lenge det er snakk om lengste ordinære arbeidstid pr uke. Bestemmelsen om overtidstillegg er en naturlig følge av foregående.

Samtlige av bestemmelsene som er allmenngjort i vår sak, har vært en del av Verkstedsoverenskomsten helt fra den ble gjort gjeldende for første gang i 1907 som den første landsomfattende tariffavtale.

Til 100 års jubileet for denne avtalen i 2007 samarbeidet Fellesforbundet og Norsk Industri om en bok som fikk navnet ”Tariffavtalen som formet Norge”

Begrunnelsen for å velge dette navnet oppfatter jeg nettopp var fagbevegelsens ansvarlighet og samarbeidsvilje for å opprettholde og utvikle en konkurransekraftig industri, forbedringer av lønns- og arbeidsforhold for arbeidstakerne og samtidig en utvikling av arbeidstakernes medbestemmelse gjennom bedriftsdemokratiet, dette la et grunnlag for en utvikling av vårt velferdssystem til det vi ser i dag.

Begrunnelsen er like aktuell i dag.

Jeg må for min del innrømme at jeg har vært svært forundret over arbeidsgiverne som har vært villige til å gå så langt for å få underkjent viktige deler av tariffavtalen som formet Norge og samtidig satt vårt godt innarbeidede og virkningsfulle forhandlingssystem på spill på denne måten.

Fellesforbundet og LO ville aldri ha akseptert en forskrift som er dårligere enn tariffavtalen.

Et tap i Høyesterett ville ha banet vei for en legalisering av sosial dumping i stor stil og en alvorlig knekk for den norske arbeidslivsmodellen.

Høyesterettsdommen er etter min oppfatning meget god. Jeg vil nevne noen punkter som vil ha spesiell betydning for oss etter dette.

Utenbystillegget som alltid har vært en bestemmelse i VO, men som arbeidsgiverne ikke ville akseptere som en del av allmenngjøringsforskriften. Det samme gjelder reise, kost og losji. Disse bestemmelsene har alltid vært betinget av at arbeidstakeren er på oppdrag for bedriften og må overnatte utenfor hjemmet. Arbeidstakeren har ikke rett til disse tilleggene dersom han blir inntatt på stedet.

Vår oppfatning har hele tiden vært at disse bestemmelsene må være en del av allmenngjøringsforskriften, fordi disse innleide arbeidstakerne er på reise hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig. Ingen skal komme å fortelle meg at de utenlandske arbeidstakerne føler ei midlertidig brakke med ei felles postkasse på verftet som hjemmet sitt.

Dette var tariffnemnda og hele det norske rettssystemet enig med oss i.

Etter at allmenngjøringsforskriften trådte i kraft, har vi erfart at en del arbeidsgiverne har vært svært kreative i forhold til å finne smutthull som gjorde at de kunne omgå disse bestemmelsene. Dette skjer særlig ved at utleiebedriftene etablerer seg på de stedene de er innleid til, for på den måten hevde at arbeidstakerne er ”inntatt på stedet” for der i gjennom ikke å være berettiget til utenbystillegget, reise, kost og losji.

Enkelte norske underleverandører med tariffavtale har forsøkt seg på det samme. Og begrunnelsen for det har vært at de ikke ser seg i stand til å konkurrere med utenlandske bedrifter som systematisk unnlater å betale disse tilleggene.

Fra arbeidsgiversida ble det i retten påpekt at utenbystillegget ikke kunne være noen egentlig fordel som øker de utsendte arbeidstakernes sosiale trygghet og at følgene ville bli at de enten måtte gå arbeidsløse i hjemlandet eller arbeidsinnvandre til Norge.

Det ble også hevdet at Tariffnemnda burde med medhold i allmenngjøringsloven heller ha hevet minstelønnsatsene til et nivå som gir økt sosial beskyttelse for alle.

Til dette bemerket Høyesterett at det er arbeidslivets parter som forhandler tariffavtalene. Det er vi fornøyd med. Viktig punkt for oss.

De ankende parter mente også at dette tillegget var med på å diskriminere utenlandske bedrifter slik at de ikke fikk arbeid i Norge og at etterspørselen etter utsendte arbeidstakere er blitt vesentlig redusert.

Vi fra vår side hevder det motsatte, etterspørselen etter norske underleverandører er betydelig redusert, fordi disse må betale timefortjeneste (ikke minstelønn), utenbystillegget, reise, kost og losji i henhold til tariffavtalen.

Verkstedsoverenskomsten inneholder også en rekke tillegg/bestemmelser som ikke er allmenngjort, og de norske underleverandørene med tariffavtale må selvfølgelig følge denne.

Dette har en betydelig høyere kostnad som diskriminerer de norske underleverandørene.

Forbundet er svært tilfreds med at Høyesterett konkluderer med at utenbystillegget ikke går lenger enn nødvendig for å oppnå sosial beskyttelse for utsendte arbeidstakere så fremt det er tariffavtalens egne minstesatser som benyttes.

I premiss 174 i dommen, går også Høyesterett langt i å underkjenne realitetene i ordningen med å "etablere seg lokalt" for å omgå bestemmelsene om utenbystillegg, reise, kost og losji.

Dette er blitt et økende problem som vi har brukt mye tid og krefter på, uten at vi har lykket helt med det.

Dette er derfor svært gledelig sett fra vårt ståsted og vil få konsekvenser for vår informasjon ut til tillitsvalgte og også for vår behandling av lokale tvister på dette området. Arbeidstilsynet kan nå trygt utstede pålegg om å følge allmenngjøringsvedtaket, både med utenbystillegg, reise, kost og losji.

Vi oppfatter også dommen som en seier for frontfaget.

Fra arbeidsgiversiden ble det hevdet at frontfaget og vårt forhandlingssystem er så robust at dette ikke vil påvirkes av at det vedtas en allmenngjøringsforskrift som undergraver tariffavtalens bestemmelser for utenlandske arbeidstakere som gjør den samme jobben som norske innleide arbeidstakere.

Fellesforbundet har lenge vært av den oppfatning at frontfaget må styrkes dersom det skal ha den samme legitimitet for lønnsdannelsen i Norge i framtida. Jeg oppfatter at arbeidsgiverne ikke har vært særlig samarbeidsvillige i den sammenheng heller.

Det er derfor svært tilfredsstillende at Høyesterett konstaterer at det er arbeidslivets parter som forhandler tariffavtalene og at de går langt i å uttale at vårt forhandlingssystem med et sterkt frontfag er bærebjelken i vårt system for å opprettholde stabiliteten i den norske arbeidslivsmodellen og den offentlige orden i samfunnet.

Samtidig sier de at allmenngjøringsinstituttet er et verktøy for å sikre stabiliteten i denne modellen

Vi jobber også kontinuerlig med spørsmål og tiltak som kan bidra til at det blir vanskeligere å bedrive sosial dumping av utenlandske arbeidstakere i Norge, både mot myndigheter og våre arbeidsgivermotparter.

Vi ønsker alle velkommen, men til likeverdige lønns- og arbeidsforhold som norske arbeidstakere.

Denne saken vi nå har bak oss handler først og fremst om vi skal ha et seriøst arbeidsliv i Norge.

Høyesteretts dom viser god innsikt i det norske arbeidsmarkedet og har også vurdert forhold som kan undergrave den norske arbeidslivsmodellen både på kort og lang sikt.

Det er betryggende!!

Det har for min del vært svært interessant, men også frustrerende på mange måter å følge saken hele veien fra Tingretten og fram til Høyesterettsdommen 5.mars.